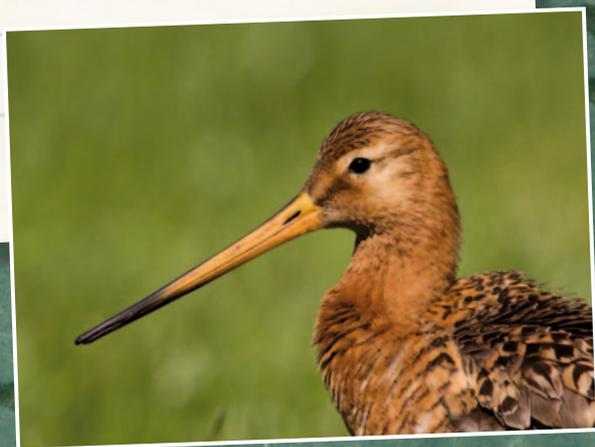

Ringen, zenders en grutto's

**Grutto-onderzoek in
Zuidwest Fryslân
2013-2015**

Dit is een uitgave van de Vakgroep Dierecologie van de Rijksuniversiteit Groningen. Deze uitgave wordt u mede aangeboden door het Kening fan 'e Greide initiatief. Bij deze uitgave werden wij gesteund door de Provinsje Fryslân.

Kontakt voor grutto-team RUG: Jos Hooijmeijer,
j.c.hooijmeijer@rug.nl en 06-20136604

Colofon
Samenstelling: Ysbrand Galama
Foto's: Veldmedewerkers RUG
Begeleiding: Theunis Piersma
Vormgeving: Barbara Jonkers

Groningen, maart 2015
Rijksuniversiteit Groningen, Vakgroep Dierecologie

Voorwoord

De afgelopen jaren is het grutto-onderzoek gegroeid en uitgewaaid; we hebben prachtige studies kunnen verrichten in Zuidwest Fryslân. We willen jullie daarvoor bedanken. In de eerste plaats de boeren en de terreinbeherende organisaties, want zonder jullie medewerking kunnen we niets beginnen. Dank aan de nazorgers en enthousiastelingen die ons hebben geholpen met het zoeken naar gruttonesten en wiens vertrouwen we kregen in hun nazorggebied. Provinsje Fryslân heeft de laatste jaren een grote financiële bijdrage geleverd, hiervoor zijn we natuurlijk erg dankbaar. Zo konden we nieuw zenderwerk en de uitbreiding van het project richting Skriezekrite Idzegea realiseren. We willen met deze uitbreiding de effecten van agrarisch natuurbeheer, en met name de ruime opzet waarin dit gebeurt, beter in beeld brengen. Dat zulk beheer loont, zien we trouwens ook in de rest van het studiegebied, veel meer gelukkig dan in de beginjaren.

De vorige nieuwsbrief ging over verhalen van de grutto's. Deze keer zal het meer gaan over het onderzoek zelf, wat de actuele onderzoeksvragen zijn en enkele zaken die we hebben onderzocht in de afgelopen jaren. Het gaat ook over betrokkenen bij het onderzoek.

De laatste jaren waren ongebruikelijk. In 2013 was het nog lang zeer koud: terwijl de grutto's al terug waren, sneeuwde en vroom het nog en het gras kon dat jaar pas laat gemaaid worden. Het afgelopen jaar, 2014, was zo'n beetje het tegenovergestelde: veel gras was half

Grutto-onderzoeksteam 2014

april al gemaaid. Interessant om te ervaren hoe de vogels omgaan met deze wisselende omstandigheden. Wat het komende voorjaar brengt is nog een vraagteken, nog afgezien van het weer. Hoe zal het gras zich herstellen na de muizenplaag van het afgelopen jaar? Wat voor invloed hebben de talrijke muizen gehad op de stand van de roofdieren?

Eigenlijk kunnen we, zoals ieder jaar, niet wachten om te kijken wat er gaat gebeuren. Iederjaar is het mooi om u en de grutto's weer te kunnen begroeten.

Namens de Rijksuniversiteit Groningen en haar grutto-onderzoeksteam,

Ysbrand Galama

Gedeputeerde
Johannes Kramer

“Weidevogels horen bij de Friese cultuur. Een grutto op het hek midden in het land, dát is wat ons landschap tot leven brengt. Fryslân is de belangrijkste weidevogelprovincie van Nederland. Zo broedt bijvoorbeeld 22% van de West-Europese grutto populatie in onze provincie. We hebben daarmee een belangrijke internationale taak bij het in standhouden van deze weidevogel. De laatste decennia gaat het niet goed met de weidevogels in Fryslân en de rest van Nederland. Ze krijgen het steeds zwaarder om een plek in ons landschap te vinden. Om ervoor te zorgen dat wij de weidevogels weer kunnen bieden wat ze nodig hebben, is onderzoek van groot belang. Zo kan het langlopende wetenschappelijke onderzoek naar de gruttopopulatie in Zuidwest-Fryslân inzicht geven in de toekomst van de weidevogels in Fryslân. Maar vooral ook in de effectiviteit van het provinciale weidevogelbeleid. Daarnaast kan de wetenschappelijke data worden gebruikt bij het nemen van besluiten over het behoud van de biodiversiteit in onze provincie.

Kansrijke weidevogelgebieden

Het onderzoek richt zich zowel op agrarisch weidevogelbeheer binnen/buiten de EHS als op weidevogelbeheer in de reservaten binnen/buiten de EHS. En wat ook een belangrijk onderdeel van het onderzoek is: hoe staan de gebieden ervoor zonder gesubsidieerd

weidevogelbeheer? We kiezen namelijk voor de meest kansrijke weidevogelgebieden en zetten daar ons geld op in. De vraag is dan wat boeren doen die buiten deze kerngebieden vallen. Ik hoop van harte dat ze zich vanuit hun hart blijven inzetten om de kans te vergroten dat hun gebied in de toekomst wél tot een kerngebied gaat behoren. Ook daar kan onderzoek weer bij helpen: het enthousiast maken van de agrariërs en laten zien dat hun aanpak werkt!”

Roos Kentie

Roos Kentie was jarenlang de promovenda in Nederland die aan grutto's werkte. Nu is haar proefschrift klaar en geeft ze het stokje over aan de nieuwe studenten, Mo Verhoeven en Jelle Loonstra, die het gruttowerk zullen voortzetten.

In het vroege voorjaar van 2005 kwam ik voor eerste keer op de Workumerwaard. Ik was net begonnen met de laatste stage voor mijn studie biologie. Het was er koud, maar wat prachtig met al die goudplevieren, kemphanen en ganzen! En ja hoor, er stonden ook al een paar grutto's die net vanuit Spanje en Portugal waren aangekomen. Grutto's kende ik ook uit de streek waar ik opgroeide: in Waterland, net boven de rook van Amsterdam. Waterland is, net als Zuidwest Fryslân, één van de belangrijkste gruttogebieden van Nederland. Ik had me tot dan toe nog nooit echt bezig gehouden met grutto's, maar het veldwerk beviel me erg goed.

Nadat ik afstudeerde aan de Universiteit van Amsterdam, kon ik bij Theunis aan de Rijksuniversiteit Groningen mijn promotieonderzoek naar grutto's beginnen. Met name waarom de aantallen grutto's nog steeds achteruitgaan en wat het intensieve boerenland voor grutto's betekent.

Dus vanaf 2007 kon ik weer verder met het grutto veldwerk. Het was ontzettend spannend om mijn eigen grutto-onderzoek te beginnen en dit uit te breiden tot ver buiten de Workumerwaard. De eerste jaren was het voor veel mensen nog wel wennen. Ik werd meer dan eens voor valsspeler uitgemaakt als ik tijdens de periode van het kie-

vitseieren zoeken door de telescoop keek. Maar ik was helemaal niet op zoek naar kievitseieren! Ik zocht kleurringen van grutto's. Voor mij was het overigens ook wennen.

Op het moment ben ik nog steeds met het grutto-onderzoek bezig, alleen zit ik tegenwoordig meer achter de computer dan in het veld. Enerzijds vind ik dit erg jammer, want ik mis het veldwerk, maar aan de andere kant is het ook erg leuk om alle verzamelde gegevens uit te werken. Deze resultaten staan inmiddels in mijn proefschrift. Al die jaren veldwerk, met zoveel mensen, heeft dan ook echt wat opgeleverd.

Roos heeft met name de verschillen in broedbiologie onderzocht tussen intensief en extensief agrarisch gebied. Veel van deze resultaten zouden goed gebruikt kunnen worden om het agrarisch natuurbeheer effectiever uit te voeren. In dit stukje wordt de studie naar bron- en putgebieden behandeld.

De ene plek is geschikter voor een grutto om te nestelen dan de andere. Een grutto op een perceel met een uitgestelde maaidatum heeft meer kans op succes dan degene op een weiland dat al vroeg in het seizoen wordt gemaaid. Deze tweedeling kan vertaald worden naar brongebieden en putgebieden. Simpel gezegd worden er in brongebieden meer vogels groot dan er dood gaan en in een putgebied niet. In een put zal

de vogelstand achteruitlopen als deze niet wordt aangevuld door grutto's uit brongebieden. Over de generaties heen zullen de vogels er verdwijnen.

In het algemeen kunnen we stellen dat de extensieve percelen (dit is ook gangbaar kruidenrijk grasland met uitgesteld maaien) brongebieden zijn en de intensieve percelen putten. In de extensieve gebieden is het aantal jongen dat vliegvlug wordt ongeveer 3 keer zo groot als op intensief boerenland.

**Kansarm en
kansrijk kuikenland**

Kunnen grutto's niet gewoon in natuurgebieden gaan zitten?

Er zijn altijd volwassen grutto's die uitwaaiëren naar intensieve gebieden, zo'n 4% per jaar, al ligt de trek van het intensieve land naar extensief gebied met 24% veel hoger. Van de kuikens die op extensief agrarisch land uitvliegen, kiest later 16% voor het intensieve land als broedgebied. Bij kuikens van intensief land is dit 42%. Er gaan dus relatief meer grutto's naar extensieve gebieden. Op intensief land

zullen ze toch niet zo snel uitsterven, omdat er wel steeds levering is van nieuwe grutto's uit bronpopulaties. Hier zit een knelpunt, omdat de goede cijfers die worden behaald in agrarische natuurgebieden en bij boeren met extensieve percelen te niet worden gedaan door het gemiddeld slechte broedsucces op intensief land, dat ook in oppervlakte vele malen groter is. Door het lek naar het intensieve gebied vliegen er per saldo nog steeds te weinig jongen uit. Om de grutto te laten toenemen, moeten er minder verliezen zijn op het intensieve land, of er moeten er veel grotere agrarische gebieden komen met kruidenrijke vegetaties op natte bodems.

Zijn bronnen en putten vaste gegevens?

Extensief betekent niet altijd brongebied. Geteisterd door bijvoorbeeld een vos, kan een gebied met een goede waterstand en kruidenrijke vegetatie ook jaren achtereen een put zijn. Een voorbeeld hiervan is de Zuidermeer bij Stavoren. Intensief land kan in sommige jaren best een brongebied zijn. Dit hangt meestal samen met het groei- en maaiseizoen: als dit later valt, stijgen de kansen voor de grutto. Het hangt ook af van de overleving van de volwassen grutto's. Als deze hoog is, hoeven er minder kuikens groot te worden om de sterfte te compenseren.

In extensieve weilanden wordt vaak ook nog te vroeg gemaaid. Vaak op 15 juni terwijl dan gemiddeld 40% van de kuikens nog niet zijn uitgevlogen. Wetende dat met maaien ongeveer 30% van de kuikens sneuvelt, kan het sneu uitpakken. Op 1 juli zijn gemiddeld zo'n 95% van de kuikens vliegvlug en wat er nog loopt is dan vaak al groot, het maaien zal dan niet meer desastreus gevolgen hebben. Berekeningen laten zien dat de gruttopopulatie zelfs toe zou kunnen nemen!

Nathan Senner

Nathan Senner komt uit Alaska en woonde twee voorjaren in It Heiden-skip, om deel te nemen aan het grutto onderzoek. Hij was met name actief in de Haanmeer bij Koudum.

“In mijn jeugd waren vogels en vogelbescherming vaak de gespreksonderwerpen in huis, want mijn vader werkte als onderzoeker naar steltlopers zoals de grutto. Mijn moeder is ook een vogelliefhebster. Vakanties stonden dan ook meestal in het teken van de vogels die op die plek te zien waren. Toen ik na de middelbare school mocht kiezen wat ik ging studeren, was biologie dan ook een logische keuze. Ik wist al veel van vogels, maar het leek me ook leuk om te weten op wat voor plekken ze voorkwamen, en hoe. Dit betekende dat ik wat ging reizen. Dit idee heb ik na mijn studie weer opgepakt, toen heb rode grutto's onderzocht. Die vliegen ieder jaar van het zuidelijkste puntje van Zuid-Amerika naar de poolcirkel in Noord-Amerika om daar te broeden. Ik keek naar plekken die ze gebruikten op de trekroute, wat ze daar zochten en wat de invloeden van onder andere menselijke activiteiten op die plekken waren. Via het ecologisch onderzoek kwam ik in aanraking met Theunis, die ook veel interesse heeft in vogels en hun omgeving. Hij vroeg me in Nederland te komen werken aan grutto's.

Mijn bijdrage aan het onderzoek spitst zich toe op de aankomstdatum van grutto's in Nederland en het starten met

broeden. Waarom zit er zoveel variatie in? Zijn het omstandigheden, vliegroutes of toch individuele eigenschappen van de vogel? Ik werk hierbij met zenders en hield in het broedgebied aangekomen grutto's zeer nauwlettend in de gaten. Ik leerde dat werken op kleine schaal heel belangrijk kan zijn; er zijn tal van landeigenaren en stopplaatsen op de vliegroute en in het broedgebied. Het veranderde mijn beeld van wat bescherming eigenlijk inhoudt. Het is niet simpel, je moet vele mensen overtuigen om het succesvol te laten zijn. Mijn veldwerk zit er op. Ik heb er van genoten en mij rest nu de belangrijke taak om mijn bevindingen goed op te schrijven zodat het kan bijdragen aan de bescherming van de grutto en de andere weidevogels waar we allemaal van houden.”

Grutto's met zenders

Enkele jaren geleden kwamen de gezenderde grutto's volop in het nieuws. Er waren vogels die zonder te stoppen naar West-Afrika vlogen, maar ook vogels die het stapsgewijs deden. We zagen dat sommige grutto's in Spanje overwinterden en niet naar Afrika gingen, zoals altijd werd aangenomen. Zo bleek dat het natuurgebied Coto de Doñana in Zuid-Spanje een belangrijk overwinteringsgebied is. We kwamen er achter dat door het inplanteren van zenders de grutto's geen eieren meer konden leggen, evenmin kwam het de overleving ten goede. Gelukkig hebben we nu betere, kleinere zenders die meer gegevens leveren en door een klein zonnepaneeltje veel langer mee gaan.

Het gewicht van de zenders is met 9,5 gram ruim gehalveerd en de nieuwste modellen die we gaan gebruiken, zijn 5 gram. Ze kunnen op de rug gedragen worden met een paar elastieken. Inplanteren van de zender behoort daarmee tot het verleden, evenals nadelige gevolgen voor de grutto.

Zenderen van grutto's werkt goed om trekroutes in kaart te brengen. Ook kun je vertrek en aankomstdata's goed achterhalen. Met kleureringen is er altijd kans dat een grutto al een poosje in het gebied is voor hij de eerste keer wordt gezien met de telescoop.

Om meer te weten te komen over de trekstrategieën zijn er de laatste twee jaar 30 grutto-vrouwtjes voorzien van een zender. Deels is dit in Spanje gebeurd. In de late strenge winter van maart 2013 konden we daardoor al volgen hoe grutto's omgingen met de barre omstandigheden. Sommigen kwamen in Fryslân en kleumden wat op luwe plekken of open gehakte plas-drassen om. Een ander deel kwam en ging snel terug naar waterplassen richting Amsterdam, Zeeland of België, een derde groep tenslotte bleef al in Frankrijk wachten op betere weersomstandigheden.

Niet elke grutto broedt even vroeg; sommigen beginnen half april, anderen begin mei. Je zou verwachten dat grutto's die vroeg aankomen in het broedgebied ook als eerste broeden. Dit bleek echter niet waar. Sommige vogels kwamen heel laat aan in het territorium, maar begonnen gelijktijdig of eerder te broeden. Er waren grutto's die anderhalve maand voor hun eerste ei in het broedgebied aankwamen en anderen legden het kleinnood al binnen twee weken. We weten nu dus dat grutto's soms in zo'n goede conditie het broedgebied bereiken dat ze direct kunnen beginnen.

Voor deze laatste groep vogels zijn goede stopplaatsen op de route waarschijnlijk zeer belangrijk, omdat deze vogels al tijdens de trek zorgen dat ze in goede conditie blijven.

Doordat we de vogels steeds beter kunnen volgen, leren we ook beter wat ze nodig hebben. Misschien verdwijnen de vogels niet uit een gebied omdat de percelen niet goed zijn, maar is de verdwenen rustplek enkele kilometers verderop wel de oorzaak. Hopelijk kunnen we op deze wijze ook het belang van de mozaïeken in kaart brengen en daarmee het vele goede werk dat in de ANV gebeurt.

Mo Verhoeven

Mo Verhoeven werkte de afgelopen twee jaar al in het grutto-onderzoek met Nathan, nu gaat hij als promovendus aan de universiteit van Groningen verder. Hij zal met name veel in en rond de Haanmeer gaan werken.

“Ik ben vaak *anders* geweest. In mijn jeugd was ik de *Nederlander* in een Franstalig gehucht. Op de middelbare school was ik de *Hollander* tussen de Limburgers. Toen ik in Groningen begon met studeren was ik de *Belg* tussen de Nederlanders, de bio-nerd tussen de bedrijfskunde studenten en de verenigingsjongen tussen de biologen. De komende jaren ga ik het proberen als *Nederlander* tussen de Friezen. Alhoewel ik voor het grootste gedeelte van mijn leven anders ben geweest dan mijn omgeving, ben ik toch een normale Nederlandse jongen geworden. Met het oog op mijn promotieonderzoek, dat de invloed van de omgeving op jonge grutto's bestudeert, is dat best een interessante constatering. We willen uitvinden of jonge grutto's gevormd worden door de ervaringen die ze in hun omgeving opdoen. In vergelijking met mensen is dat niet zo'n rare gedachte: onze omgeving en de keuzes die we daarin maken, bepalen wie we zijn. In de dierecologie denken we echter vaak dat gedrag in het organisme zit ingebouwd, wat ook deels zeker zo zal zijn.

Door de ontwikkelingen op het gebied van de zendertechnologie kunnen wij de grutto's nu meerdere jaren lang, het hele jaar door en over de hele wereld volgen! Ons doel voor de komende jaren is het volgen van jonge grutto's in hun eerste levensjaren. Van ei tot zelf

broedende grutto. Met zenders wordt duidelijk waar de jongen de eerste jaren zitten. Om te begrijpen hoe de plaatsen die de grutto's bezoeken de vogels beïnvloeden, zal nog een hele uitdaging worden.”

Jelle Loonstra

Jelle Loonstra kwam een paar jaar geleden naar Fryslân om aan kemphanen te werken. Het afgelopen jaar werkte hij voor het grutto-onderzoek en de komende jaren zal ook hij verder met het project als promotiestudent aan de Rijksuniversiteit Groningen.

“Als kleine jongen genoot ik altijd al van de baltsende grutto's die na een lange reis vanuit Afrika weer in het Reitdiep, ten noorden van de stad Groningen, neerstreken. Het is zelfs één van de redenen waarom ik biologie ben gaan studeren. Zoals ik beïnvloed ben in mijn keuzes door de grutto, zijn deze op hun beurt ook beïnvloed door factoren in hun leven? Zijn ze opgegroeid in een natuurgebied of op boerenland, wat kwamen ze op de eerste trek naar het zuiden tegen? Hebben stopplaatsen op de trekroute invloed op de overleving van grutto's in het eerste jaar? Welke broedgebied kiezen ze later?”

Met de komst van satellietzenders waarmee we vogels tijdens hun hele leven kunnen volgen, is voor ons als biologen een compleet nieuwe wereld opengegaan. Om te kijken wat voor rol de omgeving heeft op het trekgedrag, gaan we grutto's volgen vanaf het moment dat ze uit het ei kruipen. Ongetwijfeld zullen we daarbij niet alleen antwoorden krijgen, maar ook van de ene verbazing in de andere vallen! Vanaf dit voorjaar ben ik dus veel te vinden in Zuidwest Fryslân en ben ik naast de invloed van de omgeving op grutto's ook benieuwd naar de invloed van de Friese omgeving op mij... Ongetwijfeld zal ik velen van jullie daar ook treffen en anders hoop ik jullie regelmatig via deze of andere wegen te informeren over de voortgang van ons werk."

Team Alaska: Lee, Robert, Daniel, Dan

Zenderwerk

Zenders vormen een mooie toevoeging op het onderzoek, maar ze zijn ook complex. De gegevens die ze doorsturen moeten via computers vertaald worden naar begrijpelijke data. Er is veel kennis voor nodig om de zenders juist in te stellen. Eén van de externe experts op dit gebied is Lee Tibbitts, een onderzoekster bij de Amerikaanse overheid, wonend en werkend in Alaska. Ondanks de grote afstand is ze nauw betrokken bij het grutto-onderzoek in Zuidwest Fryslân.

“Ik werk als bioloog voor het US Geological Survey - Alaska, een wetenschappelijk centrum. Hier in Anchorage doen we voornamelijk steltloperonderzoek. Onze werkgroep heeft veel ervaring met zenders en het volgen van vogels, met name verschillende soorten grutto's en wulpen. Dit wordt gedaan met het doel de trekroutes in beeld te brengen zodat bescherming beter kan worden uitgevoerd en er kan worden aangetoond welke plekken belangrijk zijn voor de vogels.

In 2008 hebben we in Australië samengewerkt met Theunis aan de trek van rosse grutto's. We hebben ze toen gevolgd naar de Gele Zee in China en later tot aan hun broedgebied in Siberië. Het jaar daarop hebben we grutto's in Fryslân gezenderd en gevolgd tot in Afrika. Sindsdien ben ik betrokken gebleven bij het onderzoek vanuit Groningen en het Waddenzee-onderzoek vanaf Texel. Al de data die de zenders doorsturen, moet goed verwerkt en geïnterpreteerd worden, en dit is nog niet eenvoudig. Ik probeer anderen dit ook te leren, want als je vogels belast met een zender, wil je ook het maximale resultaat hiervan behalen.”

Spinozaprijs

Theunis Piersma is voor de ‘Friese Zuidwesthoeksters’ de bioloog uit Gaast of de man die opgroeide met de weidevogels rond Hemelum. Voor anderen is hij een wereldbepaalde trekvoegecoloog.

Op 9 september kreeg Theunis de prestigieuze Spinozaprijs uitgereikt door staatssecretaris Sander Dekker. Dit gebeurde in het bijzijn van koning Willem Alexander in de Nieuwe Kerk in Den Haag. De Spinozaprijs is de hoogste Nederlandse onderscheiding voor wetenschappers, welke wordt uitgereikt aan mensen die internationaal aan de top van hun vakgebied staan.

De prijs ging gepaard met een geldbedrag van 2,5 miljoen euro. Theunis wil deze prijs inzetten voor meer onderzoek aan trekvogels en hun omgeving. Dit zal zowel gebeuren vanuit het grutto-onderzoek in Fryslân, als ook in de Waddenzee, waar veel werk verricht wordt aan kanoeten en lepelaars. Theunis werd ook geprezen omdat

hij de wetenschap tastbaar maakt voor een groot publiek. Het gruttowerk in Fryslân is hier een prachtig voorbeeld van. Er werken veel mensen van binnen en buiten de regio aan mee en met elkaar proberen we meer kennis over de grutto en ons landschap te krijgen. Kennis die we kunnen gebruiken om de grutto te beschermen, maar ook om ons zelf een mooi landschap te gunnen.

Door de zenders begint het gruttoverhaal ook steeds meer buiten de regio te leven en wordt Fryslân een link in de trekroute over Europa en Afrika. Al met al kunnen we best trots wezen op Theunis, die het grutto-onderzoek meer dan tien jaar geleden ontwierp en de mogelijkheid tot uitvoering creëerde. En al deed hij het niet alleen en is het onderzoek uitgegroeid tot iets wat hij misschien nooit voor mogelijk had gehouden en zeker alleen nooit had kunnen redden, hij deed het toch maar.

Opinie

Willem Attema, veehouder te Ferwoude, heeft met zoon Jelle 100 melkkoeien, 100 stuks jongvee en circa 100 schapen die worden gehouden op 45 hectare land in de Workumerwaard en 30 hectare binnendijs. Op 50 hectare hiervan is een vorm van beheer afgesloten, van maai beperking 8 juni tot kruidenrijk.

“Wij waren altijd wel gewend dat er tijdens het landwerk in het voorjaar veel (jonge) vogels aanwezig waren. De Workumerwaard is altijd al een rijk gebied geweest qua weidevogels. Vijfentwintig jaar geleden hadden we de kuikens in de trekker om ze te sparen met maaien. Wat dat betreft is en zijn de grutto's ook altijd iets moois geweest wat echt bij het voorjaar hoort.

Tijdens de beginjaren van het grutto-onderzoek heb ik nog wel eens discussies gehad met de onderzoekers over de manier van hun onderzoek. Ons was altijd geleerd zo weinig mogelijk bij de nesten te komen en de vogels zo min mogelijk te verstoren. Vooral bij het vangen van grote kuikens zie je mensen door het veld rennen. Dit ziet er voor buitenstaanders vreemd en onnatuurlijk uit. De relatie tussen onderzoek en boer moest toen echt nog groeien. Overleg en contact met de mensen van de RUG is goed voor het beheer gebleken, omdat er bij de beheerders en boeren meer kennis over de grutto gekomen is.

Het onderzoek heeft veel mooie dingen gedaan. Onder andere het in kaart brengen van de grutto's met zenders was prachtig en leverde veel publiciteit op. Een leuke ontdekking vond ik, dat de oude en jonge grutto's niet allemaal tegelijk naar het zuiden vliegen. De enorme afstanden die ze daarbij afleggen en de gevaren die ze moeten trotseren kwamen beter in beeld. Voor mij als gebiedscoördinator van agrarische natuurvereniging "de Kuststripe" was de informatie van het grutto-onderzoek vaak handig om te bepalen of er nog gewacht moest worden met maaien op bepaalde percelen. Uiteindelijk hebben we allemaal het zelfde doel voor ogen: we willen dat het beter gaat met de vogels in Fryslân."

Joling de Boer, veehouder in Hindeloopen, heeft 70 melkkoeien op 36 hectare land dat grenst aan de noordkant van de Haanmeer. Op enkele percelen liggen weidevogelpakketten.

"Vroeger kwamen we veel in het veld, Kievitseieren zoeken en rondzwerven, en dan zag je al die vogels. Ook de grutto's, mooi was dat. Nu nog gaan de eerste roep van Kievit en grutto niet onopgemerkt voorbij! Dit zijn mooie momenten die echt bij het voorjaar passen. Het zou zonde zijn als dat verdwijnt.

Toen jaren geleden de eerste onderzoekers kwamen, dachten we wel eens: is dat niet een beetje overdreven? Ach, die mensen zullen wel weten wat ze doen, zeiden we.

Het viel ons reuze mee; door het onderzoek en het agrarisch natuurbeheer waar we aan meedoen zijn we veel bewuster met de vogels bezig. Terugkoppeling van kennis is belangrijk: door de informatie die we krijgen begint het verhaal een beetje meer te leven.

Overleg is ook waardevol bij het beschermen van de nesten en kuikens. Het geeft in het voorjaar ook wel wat leven in de brouwerij als de ‘gruttomensen’ weer langskomen, dat vinden we ook wel mooi. Wij zijn als boer aan het onderzoek gewend en er naar toe gegroeid en dat is andersom ook het geval. Eerst las je stukjes van Theunis in de krant: dat het door de boeren zo slecht ging met weidevogels, dat was niet leuk om te lezen. Nu is de toon heel anders. De onderzoekers begrijpen de boer nu veel beter en snappen ook waarom dingen gaan zoals ze gaan en dat er veel boeren zijn die hun best doen. Elkaar begrijpen, dat is een goede basis voor de samenwerking.”

Sytse Terpstra uit Gaastmeer is mozaïekregisseur in Skriezekrite Idzegea.

“Ik ben opgegroeid in de Kleine Gaastmeer, tussen de weidevogels. Altijd ging ik met ‘heit’ te eierzoecken en jaarrond struinde ik met mijn kameraden de rietkragen af. In mijn jaren als jong volwassene waren andere zaken belangrijk, maar altijd bleef ik tijd vrij maken voor het eierzoecken en de nazorg. Ik zag de weidevogelstand achteruit gaan en kwam soms triest terug uit het veld. Dit verlies deed me pijn, het benauwde mij.

In 2005 is hier rond Gaastmeer de Skriezekrite (gruttokring) Idzegea begonnen. Dit was een prachtige kans om mij uit te leven in

mijn passie voor weidevogels en het gebied waar ik woon en leef. Ik had thuis kunnen blijven om te zeuren over de achteruitgang van weidevogels en de biodiversiteit, mijmerend over de goeie ouwe tijd. Ik heb ervoor gekozen om de mouwen op te stropen en de schouders er onder te zetten. Proberen om in de hedendaagse realiteit van het melkveebedrijf een plekje te maken voor de weidevogels.

En het kan, de goede wil en medewerking van boeren, deelnemers en vrijwilligers doen me goed. Ik heb veel geleerd en krijg veel terug voor mijn inspanning.

Ik heb altijd wel vertrouwen gehad in het grutto-onderzoek. Om erachter te komen wat we kunnen doen om de weidevogels te behouden, is het van groot belang dat we veel van de ecologie weten. Ik was blij toen het onderzoeksgebied van de RUG zich in 2012 uitbreidde met Skriezekrite Idzegea. Ik was eerst als eierzoeker meer gericht op de Kievit, de grutto heeft de laatste jaren een steeds grotere plek in mijn denken gekregen. Het beeld dat ik van het onderzoek had is niet veranderd: ik vind het prachtig. Het verblijdt me als er weer een grutto van hier in Spanje of Senegal is gezien. Nog veel vrolijker word ik als ze in het voorjaar terugkomen in ons gebied.

Ik volg berichten over 'onze' weidevogels op de voet. Het is wel eens druk in het veld met onderzoekers, nazorgers, BMP-tellers, mozaïek-regisseurs en niet te vergeten de boeren die er aan het werk moeten. In goed overleg, hier en daar wat aanpassingen en praatwerk lossen we het wel op. Soms is het allemaal wel wat aan regels gebonden en heb ik even genoeg van al die spelregels, maar ik ben trots dat ik een rol speel in dit proces, met elkaar voor de weidevogels."

KENING fan 'e Greide

Kening fan 'e Greide
King of the Meadows
Koning van de Weide

is een internationaal netwerk van burgers, studenten, organisaties, boeren, wetenschappers en kunstenaars. De initiatiefnemers vragen aandacht voor de kwaliteit en waarde van ons cultuurlandschap. Dit gebeurt onder meer door een breed scala aan activiteiten en publicaties met als doel om nieuwe en toekomstbestendige perspectieven te vinden voor het Europese weide(vogel) landschap.

Zie voor meer info:

www.keningfanegreide.nl

Op deze website kunt u ook de gezenderde grutto's volgen en nieuws lezen over het onderzoek en activiteiten er omheen.

